

Neplatnost právního úkonu

Notářský zápis podle § 274 písm. e) o. s. ř. je titulem pro soudní výkon rozhodnutí, jestliže splňuje formální náležitosti stanovené pro sepisování notářských zápisů o právních úkonech uvedené zejména v § 62 a násl. zákona č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, jestliže obsahuje dohodu osoby oprávněné ze závazkového právního vztahu s osobou ze závazkového právního vztahu povinnou, v níž jsou přesně individualizovány oprávněná a povinná osoba a vyznačeny právní důvod plnění, předmět plnění (přesný obsah a rozsah plnění) a doba plnění (přesně a určitě určena doba, do které se povinná osoba zavazuje předmět plnění poskytnout oprávněné osobě), a jestliže osoba povinná v něm svolila k vykonatelnosti. V notářském zápisu se svolením k vykonatelnosti se neuvádí (protože nepatří k jeho obsahovým náležitostem) hmotněprávní úkon, ať jednostranný, dvoustranný nebo vícestranný, bez ohledu na to, zda se týká vzniku právního vztahu nebo jeho změny, popřípadě uznání dluhu, o jehož splnění jde. Uvedené neznamena, že by notářský zápis o takovém hmotněprávním úkonu nemohl být obsažen ve stejné listině s notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti; oba tyto zápisy je ovšem třeba důsledně rozlišovat a navzájem nezaměňovat. Kategorii „neplatnosti“ k notářskému zápisu (pojmově) vztáhnout nelze, je ale možno se zabývat otázkou platnosti hmotněprávních úkonů pojatých do notářského zápisu. Nařídí-li soud podle notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti [§ 274 písm. e) o. s. ř.] výkon rozhodnutí, ačkoliv oprávněný nemá na vymáhané plnění podle hmotného práva nárok, je to důvodem k zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Cdo 3337/2015, ze dne 27.7.2017)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl věci žalobce S. S., zastoupeného Mgr. P.F., advokátkou se sídlem v L., proti žalované TRUCK TRADE, s. r. o. se sídlem v M., zastoupené JUDr. P.Č., advokátem se sídlem v B., o určení neplatnosti právních úkonů, vedené u Okresního soudu Brno-venkov pod sp. zn. 14 C 277/2012, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 8. dubna 2015, č. j. 49 Co 194/2014-125, tak, e dovolání se zamítá.

Z odůvodnění :

Okresní soud Brno-venkov (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 19. 9. 2013, č. j. 14 C 277/2012-79, zamítl žalobu o určení, že právní úkony Ing. P. S., o kterých byl sepsán notářský zápis č. NZ 88/2012, N 90/2012 ze dne 25. 1. 2012, a to:

- a) přistoupení k závazku ve výši 1.312.000,- Kč, kdy se Ing. P. S. měla stát dalším dlužníkem vedle původního dlužníka T. S.,
- b) uznání závazku ve výši 1.312.000,- Kč
- c) svolení k vykonatelnosti notářského zápisu č. NZ 88/2012, N 90/2012 podle § 274 písm. e) občanského soudního řádu,

jsou neplatné od samého počátku; současně rozhodl o nákladech řízení. Zjistil, že zúčastněnými na notářském zápisu byli TRUCK TRADE spol. s r. o. jako oprávněná a dále T. S. a Ing. P. S. jako povinní. Důvodem zamítnutí žaloby byl závěr soudu prvního stupně o nedostatku věcné legitimace. Má-li totiž být určena neplatnost právního úkonu podle § 80 písm. c) zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, musí se řízení účastnit, ať již jako žalobci nebo žalovaní, všichni kdo se

na tomto neplatném právním úkonu podíleli. Jestliže žalobce za žalovaného označil jen společnost TRUCK TRADE spol. s r. o., vyloučil tím zbylé dva účastníky právního úkonu, přičemž i oni mají zájem na výsledku sporu.

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 8. 4. 2015, č. j. 49 Co 194/2014-125, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Shrnul, že notářský zápis ze dne 25. 1. 2012, č. NZ 88/2012, N 90/2012, byl sepsán za účasti žalované (věřitelky a osoby oprávněné), T. S. (dlužníka a osoby povinné) a Ing. P. S., a obsahuje: a) její prohlášení, že jako „další dlužník“ přistupuje k závazku původního dlužníka T. S. na náhradu škody za schodek na hodnotách svěřených k vyúčtování ve výši 1.312.000,- Kč, kterou způsobil T. S. svému zaměstnavateli (žalované), b) prohlášení T. S. a Ing. P. S., že uznávají co do důvodu a výše předmětný závazek na náhradu škody, jakož i závazek dlužnou částku zaplatit žalované ve splátkách specifikovaných v notářském zápisu, c) dohodu zúčastněných stran o vykonatelnosti tohoto notářského zápisu. Zdůraznil, že předpokladem úspěšnosti žaloby na určení podle § 80 c) o. s. ř. je nejen existence naléhavého právního zájmu na požadovaném určení, ale též věcná legitimace, což znamená, že se řízení musí účastnit všichni účastníci relativně neplatného právního úkonu. Dodal, že žalobce se sice dovolal relativní neplatnosti sporného právního úkonu vůči všem zúčastněným, tj. vůči žalované, T. S. a Ing. P. S., avšak v situaci, kdy pouze T. S. a Ing. P. S. dopisem ze dne 22. 5. 2012 neplatnost těchto právních úkonů uznali, měla žaloba směřovat nejen vůči žalované, ale i proti všem zbývajícím účastníkům notářského zápisu. Správně proto pro neúplný okruh účastníků řízení soud prvního stupně žalobu zamítl.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce (dále též „dovolatel“) dovolání, které považuje za přípustné podle § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), neboť má za to, že otázku věcné legitimace účastníků řízení o určení relativně neplatného právního úkonu dovolací soud ve své rozhodovací praxi dosud nevyřešil. S odkazem na závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 15. 1. 2008, sp. zn. 30 Cdo 29/2007, má žalobce za to, že nereagovala-li žalovaná na jeho dopis ze dne 22. 5. 2012, jímž se vůči ní dovolal relativní neplatnosti právních úkonů obsažených ve sporném notářském zápise, byla s relativní neplatností srozuměna. Poukazuje na to, že žalovaná již dne 17. 7. 2012 podala návrh na nařízení exekuce podle shora uvedeného notářského zápisu jak vůči T. S. tak i proti Ing. P. S. Není srozuměno se závěrem odvolacího soudu (potažmo soudu prvního stupně), podle něhož má-li být určena neplatnost právního úkonu v řízení podle § 80 písm. c) o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2013, musí se řízení účastnit všichni zúčastnění na takovém neplatném právním úkonu, neboť jen tak může být sporná otázka vyřešena závazně pro všechny; tento požadavek však podle dovolatele ze zákona nevyplývá. Připouští, že „v některých případech je nutná účast všech účastníků posuzovaného právního úkonu na soudním řízení.“ Má za to, že jde pouze o situace, kdy není jasná vůle všech účastníků sporného právního úkonu. V souzené věci ovšem T. S. a Ing. P. S. vyjádřili jasně svou vůli a uznali neplatnost sporných právních úkonů Ing. P. S. Proto není důvod trvat na tom, aby se řízení na straně žalované účastnili i oni.

Podle § 236 odst. 1 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2013 (srov. čl. II. bod 1. zákona č. [404/2012](#) Sb. a čl. II. bod 2. zákona č. [293/2013](#) Sb. - dále opět jen „o. s. ř.“), dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí a napadené rozhodnutí závisí na otázce okruhu účastníků řízení o určení neplatnosti právního úkonu, která dosud nebyla dovolacím soudem vyřešena, a její řešení bylo určující pro rozhodnutí odvolacího soudu.

Dovolání není důvodné.

Nejvyšší soud přezkoumal rozhodnutí odvolacího soudu v napadeném rozsahu (§ 242 odst. 1 o. s. ř.), vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil (§ 242 odst. 3 větu první o. s. ř.).

Podle § 40a zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (srovnej § 3028 zákona č. [89/2012](#) Sb.) – dále jen „obč. zák.“, jde-li o důvod neplatnosti právního úkonu podle ustanovení § 49a, § 140, § 145 odst. 2, § 479, § 589, § 701 odst. 1, § 775 a § 852b odst. 2 a 3 považuje se právní úkon za platný, pokud se ten, kdo je takovým úkonem dotčen, neplatnosti právního úkonu nedovolá. Neplatnosti se nemůže dovolávat ten, kdo ji sám způsobil. Totéž platí, nebyl-li právní úkon učiněn ve formě, kterou vyžaduje dohoda účastníků (§ 40). Je-li právní úkon v rozporu s obecně závazným právním předpisem o cenách, je neplatný pouze v rozsahu, ve kterém odporuje tomuto předpisu, jestliže se ten, kdo je takovým úkonem dotčen, neplatnosti dovolá.

Podle § 80 písm. c) o. s. ř. žalobou (návrhem na zahájení řízení) lze uplatnit, aby bylo rozhodnuto zejména o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je-li na tom naléhavý právní zájem.

Předpoklad úspěšnosti žaloby o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, po procesní stránce, spočívá v tom, že účastníci mají věcnou legitimaci a že na požadovaném určení je naléhavý právní zájem. Věcnou legitimaci v řízení o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, má ten, kdo je účasten právního vztahu nebo práva, o něž v řízení jde, nebo jehož právní sféry se sporný právní vztah nebo sporné právo týká (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 4. 2002, sp. zn. 21 Cdo 679/2001, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 5, ročník 2002, pod číslem 77, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. 29 Odo 294/2003, uveřejněný pod číslem 10/2007 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek; oba rozsudky jsou veřejnosti dostupné, stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu dále citovaná, na webových stránkách Nejvyššího soudu). Naléhavý právní zájem na požadovaném určení pak vyjadřuje způsob právní ochrany, které se má dostat soudním rozhodnutím tomu, kdo má v řízení o určovací žalobě aktivní věcnou legitimaci, a to vůči tomu, kdo je k požadovanému určení pasivně legitimován.

Určovací žaloba podle § 80 písm. c) o. s. ř. je preventivního charakteru a má místo tam, kde je možné její pomocí eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu, a k příslušné nápravě nelze dospět jinak, nebo když účinněji než jiné procesní prostředky vystihuje obsah a povahu daného právního vztahu a právě jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy, představující určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů.

Tyto funkce určovací žaloby korespondují právě s podmínkou, aby na určení práva nebo právního vztahu byl naléhavý právní zájem (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1338/96, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 3, ročník 1997, pod číslem 21, či náleží Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. III. ÚS 17/95, dostupný na webových stránkách Ústavního soudu). Nelze-li v konkrétním případě očekávat, že je určovací žaloba bude plnit, nebude ani splněna podmínka naléhavého právního zájmu. Přitom platí, že takový závěr se neváže pouze k určovací žalobě jako takové, ale je logicky podmíněn též tím, z jakých právních poměrů žalobce vychází, jakého konkrétního určení se domáhá, a - což je v dané věci zvláště významné - vůči komu žaloba o určení směřuje.

Reálné možnosti soudního výroku [o žalobě podle § 80 písm. c) o. s. ř.] ovlivnit ohrožené či nejisté právo nebo právní vztah se pojí též s hlediskem subjektivním. O splnění uvedených podmínek naléhavého právního zájmu lze uvažovat v případě, bude-li předjímaný soudní výrok způsobilý vystihnout úplný obsah hmotným právem vymezeného vztahu, což logicky předpokládá, že bude závazný pro všechny jeho subjekty. Tak tomu může být v dané věci ovšem jen tehdy, jestliže všechny tyto subjekty budou i účastníky příslušného soudního řízení, neboť výrok pravomocného rozsudku, nejde-li o rozsudek o osobním stavu a případy uvedené v § 159a odst. 2 o. s. ř., je závazný jen pro účastníky řízení (§ 159a odst. 1 o. s. ř.). Závěr odvolacího soudu o tom, že úspěšné uplatnění určovací žaloby v daném případě nutně předpokládá účastenství manželky žalobce v řízení, ať na straně žalobce nebo na straně žalované, je proto správný.

Podle již ustálené judikatury soudů je notářský zápis podle § 274 písm. e) o. s. ř. titulem pro soudní výkon rozhodnutí, jestliže splňuje formální náležitosti stanovené pro sepisování notářských zápisů o právních úkonech uvedené zejména v § 62 a násl. zákona č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, jestliže obsahuje dohodu osoby oprávněné ze závazkového právního vztahu s osobou ze závazkového právního vztahu povinnou, v níž jsou přesně individualizovány oprávněná a povinná osoba a vyznačeny právní důvod plnění, předmět plnění (přesný obsah a rozsah plnění) a doba plnění (přesně a určitě určena doba, do které se povinná osoba zavazuje předmět plnění poskytnout oprávněné osobě), a jestliže osoba povinná v něm svolila k vykonatelnosti (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98, uveřejněné pod č. 4/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). V notářském zápisu se svolením k vykonatelnosti se neuvádí (protože nepatří k jeho obsahovým náležitostem) hmotněprávní úkon, ať jednostranný, dvoustranný nebo vícestranný, bez ohledu na to, zda se týká vzniku právního vztahu nebo jeho změny, popřípadě uznání dluhu, o jehož splnění jde. Uvedené samozřejmě neznamená, že by notářský zápis o takovém hmotněprávním úkonu nemohl být obsažen ve stejné listině s notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti; oba tyto zápisy je ovšem třeba důsledně rozlišovat a navzájem nezaměňovat (k charakteru notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti srovnej též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2001, sp. zn. 21 Cdo 1012/2000, publikované v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, vydávaném nakladatelstvím C. H. Beck, pod č. C 762). Se zřetelem ke shora podanému výkladu a k již dříve vyslovenému závěru, že kategorii „neplatnosti“ k notářskému zápisu (pojmově) vztáhnout nelze (srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2004, sp. zn. 20 Cdo 1292/2003), je ale možno se zabývat otázkou platnosti hmotněprávních úkonů pojatých do notářského zápisu. Nařídí-li soud podle notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti [§ 274 písm. e) o. s. ř.] výkon rozhodnutí, ačkoliv oprávněný nemá na vymáhané plnění podle hmotného práva nárok, je to důvodem k zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2000, sp. zn. 21 Cdo 267/2000).

V nyní projednávané věci se žalobce domáhá určení, že jsou neplatné právní úkony jeho manželky Ing. P. S. obsažené v notářském zápisu sepsaném JUDr. Ing. J.L., notářským kandidátem, ze dne 25. 1. 2012. sp. zn. NZ 88/2012, N 90/2012: a) přistoupení k závazku T. S. k náhradě škody, kterou způsobil svému zaměstnavateli (žalované) ve výši 1.312.000,- Kč, b) uznání dluhu v částce 1.312.000,- Kč co do důvodu a výše, c) dohoda o vykonatelnosti tohoto notářského zápisu.

Se zřetelem ke shora řečenému nelze přehlédnout, že v notářském zápise ze dne 25. 1. 2012. sp. zn. NZ 88/2012, N 90/2012, kromě dohody o jeho přímé vykonatelnosti, jsou zaznamenány dva hmotněprávní úkony manželky žalobce Ing. P. S. – její přistoupení k dluhu T. S. (s nímž žalovaná souhlasila), a její uznání dluhu co do důvodu a výše. Na ně pak navazuje dohoda o vykonatelnosti notářského zápisu uzavřená s T. S. a Ing. P. S.

Není důvod, aby v řízení o určení neplatnosti právních úkonů Ing. P. S. (přistoupení k jeho dluhu, uznání práva co do důvodu a výše) byl procesní stranou rovněž T. S., neboť žalobce může mít

naléhavý právní zájem jen na určení neplatnosti jejích právních úkonů a nikoliv již na určení neplatnosti právních úkonů T. S.; jeho naléhavý právní zájem souvisí s existencí společného jměním manželů S. a Ing. P. S.; na účastenství Ing. P. S. v řízení vyvolaném žalobou žalobce ovšem nutno trvat. Jestliže žalobou je sledován ten účel, aby výkon rozhodnutí (exekuce) nemohl být veden proti majetku ve společném jmění manželů, nemůže mít žalobce naléhavý právní zájem na určení jen vůči žalované, neboť určovacím výrokem jen mezi ní (jako oprávněné podle notářského zápisu) a žalobcem by se jeho právní postavení nepostavilo najisto, neboť by se stejně musel bránit ve vykonávacím řízení (exekuci). Výrok rozsudku určující neplatnost právních úkonů Ing. P. S. je totiž závazný jen mezi účastníky řízení a nikoliv již ve vztahu mezi žalovanou a Ing. P. S., či T. S.

Žalobce se před podáním žaloby písemně dovolával neplatnosti právních úkonů vůči žalované, manželce Ing. P. S. a synovi T. S. V důsledku jednání žalované, která podle sporného notářského zápisu, přestože se i vůči ní dovolal neplatnosti hmotněprávních úkonů Ing. P. S., zahájila proces jeho nuceného výkonu, mu nezbylo než podat určovací žalobu v zájmu vlastní právní jistoty. V této situaci se ovšem řízení musí účastnit obě strany sporného právního úkonu (či úkonů), a to buď jako žalobce nebo žalovaná. Okruh účastníků řízení je pak dán existencí naléhavého právního zájmu na požadovaném určení z důvodů, které jsou popsány shora. Na tom nemůže nic změnit to, že jedna ze stran s důvody neplatnosti souhlasí.

Dovoláním zpochybněný právní závěr odvolacího soudu je tudíž správný.

Nejvyšší soud dovolání žalobce proto zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výděлку \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)